Jak postupovat při nálezu věci?

Pravidla, jak postupovat při nálezu věci, jsou stanovena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen občanský zákoník). Občanský zákoník na rozdíl od předchozí právní úpravy rozlišuje mezi věcí opuštěnou, ztracenou a skrytou. Zatímco určení, že se jedná o nález věci skryté (věc, která byla např. zakopaná či zazděná) větší obtíže činit nebude, v praxi může docházet k problémům při určování, jestli se jedná o věc opuštěnou nebo ztracenou.

Je věc opuštěná nebo ztracená?
Rozdíl mezi opuštěnou a ztracenou věcí je v úmyslu jejího vlastníka věc dále vlastnit či nikoliv.
Opuštěnou věcí je movitá věc, pokud je z okolností zřejmý vlastníkův úmysl se věci zbavit nebo vlastník věci nevykonává vlastnické právo po dobu tří let. Za opuštěnou se bez dalšího považuje movitá věc, která měla pro vlastníka zřejmě jen nepatrnou hodnotu a byla zanechána na místě veřejnosti přístupném. Opuštěná věc je věcí bez vlastníka (tzv. věc ničí) a každý si ji může přivlastnit, nebrání-li tomu zákon nebo právo jiného na přivlastnění věci.
Ztracená věc je naopak věc, kterou její vlastník pozbyl neúmyslně. Ztracená věc stále patří jejímu původnímu vlastníkovi.
Existuje-li pochybnost, zda jde o věc ztracenou nebo opuštěnou, vychází se z předpokladu, že si každý chce své vlastnictví spíše podržet a že nalezená věc není opuštěná.
Smyslem právní úpravy nálezů je umožnit prostřednictvím obce vlastníkům ztracených věcí opětovný úplný výkon jejich vlastnických práv. Předmětem agendy nakládání s nálezy jsou proto pouze věci ztracené, které ještě mohou sloužit svému účelu, nejsou zjevně nefunkční nebo poškozené, mají určitou objektivní hodnotu, případně je z povahy ztracené věci zřejmé, že může mít subjektivní hodnotu pro toho, kdo ji ztratil.

Předmětem agendy nakládání s nálezy proto nejsou:
• věci opuštěné
• věci, které pro své poškození či zjevnou nefunkčnost nemohou sloužit k účelu, ke kterému sloužit mají
• věci, které rychle podléhají zkáze – potraviny, krmivo, apod.,
• věci silně znečištěné, zapáchající, vlhké či plesnivé a jiný odpad

Komu ji vrátit?
Pokud víme, kdo věc ztratil, je naší povinností mu ji vrátit. Ten, kdo věc ztratil, nemusí být vždy vlastníkem, může to být třeba nájemce nebo vypůjčitel. Nálezce má právo na náhradu nutných výdajů a na nálezné.
Pro nakládání s odpadem, s nalezenými doklady vydanými orgány veřejné moci, nálezem zbraní, munice nebo výbušnin, archeologických nálezů atd. platí zvláštní předpisy. Např. doklady nebo dokumenty vydané orgány veřejné moci se předávají k provedení opatření podle zvláštního zákona orgánu, který je vydal. (Obdobně se postupuje i u dokladů, které nejsou vydány orgánem veřejné správy.) Doklady totožnosti vystavené orgány cizího státu se předávají místně příslušnému oddělení cizinecké policie nebo zastupitelskému úřadu příslušného státu.

Co dělat, když je vlastník neznámý?
Pokud nevíme, komu věc vrátit, odevzdáme věc provozovateli zařízení (nádraží, úřad, vlak, autobus), ve kterém jsme ji našli. Pokud jsme věc nalezli mimo taková zařízení, musíme nález oznámit obci, na jejímž území byla věc nalezena, a to do tří dnů od nálezu. Oznámení o nálezech na území města Nového Strašecí jsou přijímána pracovnicemi podatelny Městského úřadu.
Je-li nalezeno zvíře, u něhož je zjevné, že mělo vlastníka, oznámí nálezce nález bez zbytečného odkladu Městské policii Nové Strašecí.
Město Nové Strašecí při oznámení nálezu důsledně posuzuje, zda nalezená věc je či není předmětem agendy nakládání s nálezy a zda ji lze odevzdat jako nález.
Město nález vyhlásí obvyklým způsobem a rozhodne, jak bude nalezená věc uschována. Pokud je to vhodné a nálezce s tím souhlasí, může obec rozhodnout, že nález bude uschován u něho. Město nález vyhlásí na úřední desce.
Pokud se o věc přihlásí ten, kdo ji ztratil nebo její vlastník do roka od vyhlášení nálezu, věc nebo výtěžek z prodeje věci se mu vydá včetně plodů a užitků, po odečtení nálezného a nákladů s úschovou.
Pokud se o věc nikdo nepřihlásí do jednoho roku od vyhlášení nálezu, může nálezce, město nebo jiná osoba, které byla věc svěřena, nakládat s věcí jako poctivý držitel (tedy brát z ní plody a užitky). V případě nálezu v penězích jej mohou jen užívat; to platí i o strženém výtěžku za prodej věci ve veřejné dražbě. Přihlásí-li se ten, kdo věc ztratil, nebo její vlastník po uplynutí doby jednoho roku od vyhlášení nálezu a před uplynutím tří let od vyhlášení nálezu, vydá se mu věc po zaplacení nákladů s úschovou a nálezného.

Uplynou-li tři roky od vyhlášení nálezu, stane se nálezce, město nebo jiná osoba, které byla věc svěřena, vlastníkem věci.

Jaké náleží nálezné?
Nálezce má právo na náhradu nutných výdajů (na cestu za vlastníkem, na údržbu věci apod.) a na nálezné. Nálezné náleží nálezci i tehdy, když lze vlastníka zřejmě poznat ze znamení na věci, nebo z jiných okolností, a činí desetinu ceny nálezu.
Má-li však ztracená věc hodnotu jen pro toho, kdo ji ztratil, nebo pro jejího vlastníka, náleží nálezci nálezné podle slušného uvážení. Takovou věcí může být ztracený deník, fotografie či jiná věc, která objektivně pro ostatní nemá žádnou cenu, ale vlastník ji uchovává na památku či z jiných zvláštních osobních důvodů.
Na nálezné má nálezce právo i vůči obci v případě, kdy jí předal nalezenou věc a prohlásil, že ji nechce nabýt do vlastnictví; povinnost obce zaplatit nálezné vznikne, jakmile ji sama získá do vlastnictví (po třech letech od vyhlášení nálezu).
Právo na nálezné nemá ten, kdo nález neoznámí, přisvojí si ho nebo jinak poruší své povinnosti.

Vydání věci
O nalezené věci je možné se přihlásit osobně, v pracovní dny, na podatelně Městského úřadu Nové Strašecí, Komenského nám. 201, Nové Strašecí.
Při vyzvednutí nalezené věci je nutné prokázat svoji totožnost, prokázat vlastnické právo k věci nebo skutečnost, že věc ztratil, uvést dobu, kdy a kde byla věc ztracena, sdělit popis hledané věci, provést úhradu nákladů, které městu prokazatelně vznikly (poštovné, přepravné, parkovné), provést úhradu nálezného.